

Miten ja miksi Yrjö Sirolasta tuli SKP:n kaaderien isä?

Siitä lähtien, kun Suomessa voidaan puhua työväenliikkeestä, sen aktiivisimmille toimijoille on järjestetty omaa kurssitusta ja koulutusta. Aihepiiriä lähestytään seuraavassa yksilön ja opettajan näkökulmasta keskittymällä Yrjö Sirolaan (1876–1936) suomenkielisen työväen valistajana kolmessa maassa ja kulttuurissa: Suomessa viime vuosisadan ensikymmenellä, Yhdysvalloissa toisella ja Neuvostoliitossa 1920- ja 1930-luvulla.

Artikkeli rajautuu työväenvalistuksen yhteen osa-alueeseen, poliittiseen koulutukseen, joka oli suunnattu puolueen jäsenille. Tämä koulutustoiminta saattoi edesauttaa sosiaalista nousua työväenliikkeen sisällä toimitsijan, organisaattorin tai puoluelehden toimittajan tehtäviin. Kapea raja ei tavoita paikallistasoa ja työväenliikkeen syviä rivejä, joissa valistus perustui agitaatioon, sanomalehdistöön ja kirjallisuuteen sekä pienimuotoiseen opintopiiritoimintaan. Sirola kirjallisena valistajana, sanomalehtimiehenä ja työväenliikkeen klassikoiden kääntäjänä kolmessa maassa ja kulttuurissa ansaitsisi niin ikään oman artikkelinsa.

Työväestön omaehtoinen aikuiskoulutus on ollut lähtökohtaisesti poliittista vastakulttuuria, jossa on ajasta ja paikasta riippuen ollut vaihtelevasti yleissivistäviä sisältöjä. Yrjö Sirolan työväenvalistus perustui marxilaiseen materialistiseen maailmankatsomukseen ja historianäkemykseen, joka radikalisoitui maailmanhistoriallisten vallankumousten myötä. Siirryttyään Neuvosto-Venäjälle keväällä 1918 Sirola ryhtyi organisoimaan suomenkielistä vallankumouksellista koulutusta, johon osallistuminen tulkittiin Suomessa valtiopetoksen valmisteluksi.

Viimeisinä vuosinaan Sirolaa ryhdyttiin kutsumaan ”SKP:n kaaderien isäksi”, mikä kiteytti hänen toimenkuvansa valistajana Neuvostoliitossa. Sotavuosien jälkeen Yrjö Sirolan maine otettiin Suomen

kommunistisen puolueen (SKP) hyötykäyttöön, kun puolue oli saanut lailliset toimintaoikeudet Suomessa syksyllä 1944:

SKP:n kaadereitten, puolueen aktiivisten työntekijöiden keskuudessa on täydellä syyllä annettu тов. Yrjö Sirolalle, puolueen ja Suomen työväenliikkeen yhdelle parhaimmista johtajista tuo harvinainen kunnian nimi: puolueen kaadereitten isä. Mutta vaikka toveri Sirola täydellä syyllä ansaitseekin tuon mainitsemamme vaativan kunnian nimen, SKP:n kaadereitten isä, ei se merkitse sitä, että тов. Sirola olisi rajoittanut toimintansa, kykynsä ja tarmonsa työhön vain Suomen työväenliikkeessä kaadereitten kasvattajana. Hän oli yksi kansainvälisen työväenliikkeen parhaimmista voimista.¹

Nimitys SKP:n kaaderien isä juonsi Sirolan valistajanuran stalinistisimpaan lakipisteeseen Moskovassa, mikä sopi maanalaisuuden kauden menettelytapoja, neuvostokoulutusta ja poliittisen vankeuden kokemusta korostaneelle SKP:n sisäpiirille.²

Sirolan perintöä haluttiin kunnioittaa myös perustamalla säätiö ja nimeämällä marxilaisiin yhteiskuntatieteisiin keskittynyt kansankorkeakoulu Sirola-opisto hänen mukaansa. Vastaavasti kansanopistojen nimissä on muistettu sosiaalidemokraattien Väinö Voionmaata (Voionmaan opisto), maalaisliiton Santeri Alkiota (Alkio-opisto) sekä kokoomuksen J. K. Paasikiveä (Paasikivi-opisto), joka ei ole yhtä tunnettu valistuksellisista ansioistaan kuin muut mainitut.

Tarkastelen artikkelissani Yrjö Sirolan perintöä, jonka toivottiin jatkuvan hänen nimeään kantavassa säätiössä ja kansankorkeakoulussa. Sivujuonteena seuraan työväenkoulutuksen pedagogian kehitystä, jossa on ollut yllättävän edistyksellisiä vaiheita aikakautensa vallitseviin porvarillisiin käytäntöihin verrattuna.

Luokaton työväenvalistaja Työväen Opistossa

Yrjö Sirola kirjoittautui Helsingin yliopistoon ja Viipurilaiseen osakuntaan vuonna 1896. Sirolan valistajantaival käynnistyi osakuntatoimintana, jossa ylioppilaat luennoivat maakuntien kansanopisto-

kursseilla. Teemat olivat kansanvalistuksellisia – nuorisoseuraliikettä ja kansakoulua – mutta vallanpitäjien näkökulmasta sen verran epäilyttäviä, että valistuskierroksia rajoitettiin vuosisadan vaihteen venäläistämistoimien yhteydessä. Sirola jäi ikuisiksi ylioppilaaksi, joka hankki kansakoulunopettajan pätevyyden kolmen kuukauden pikakurssituksella Rauman seminaarissa.³

Sirola toimi opettajanvirassa Hattulassa lukuvuoden 1902–1903 mutta tarttui tilaisuuteen, kun hänelle tarjottiin toimittajan paikkaa nuorsuomalaisten Kotkan Sanomissa. Hän oli opiskeluajoistaan lähtien tuntenut viehtymystä sosialistisiin aatteisiin, joita hän alkoi ujuttaa lehden sivuille. Vasta *Kansan Lehden* toimittajana ja Yrjö Mäkelinin oppipoikana Sirola kouliintui rooliinsa sivistyneistön edustajana työväen piirissä. Lopullinen radikalisoituminen ja valinta sosiaalidemokraattisessa puolueen puoluesihteeriksi olivat vuoden 1905 suurlakon seurauksia. Samaan akateemisten ”siltasaarelaiten” tai ”marraskuun sosialistien” ryhmään on tavattu niputtaa Edvard Gylling, Otto Wille Kuusinen, Kullervo Manner ja Sulo Vuolijoki. He kouluttivat työväenpuolueen väkeä agitaattorikursseilla, iltaluentokursseilla ja 1910-luvun alun valtakunnallisessa puolueopistossa, joka lakkautettiin maailmansodan sytyttyä.⁴

”Siltasaarelaiset” edustivat marxilaisen teorian mukaan työväestölle lojaalia keskiluokkaista älymystöä, jonka panos oli ratkaisevan tärkeä proletariaatin luokkatietoisuuden herättäjänä. Lainatessaan intellektuaalisen potentiaalinsa työväenluokan palvelukseen älymystö vapautti maailmanhistoriaa eteenpäin vieviä voimia, jotka koituisivat kapitalismin tuhoksi.⁵ Sitä mukaa, kun työväenluokka kouluttaisi oman proletaarisen älymystönsä ja ammattivallankumouksellisensa, epäluotettava keskiluokkainen älymystö voitaisiin vapauttaa palveluksesta tai sen edustajat saisivat sulautua työväenluokkaiseen intelligentsiaan. Näin leninismen teoriassa: Sirola antoi kynänsä, agitaattorin- ja organisaattorikykyänsä Suomen nousevan työväenliikkeen palvelukseen, mutta luokkataustastaan papin poika ei päässyt koskaan irti. Identiteetin ristiriitaisuus korostui varsinkin myöhemmin luokkateoriaan takertuneen proletaarivaltion palveluksessa.

Kun Sirolan elämäntyötä on arvioitu jälkikäteen, hänet mainitaan usein kutsumukseltaan opettajaksi ja kansanvalistajaksi. Uran alkuvaihetta arvioidessa voisi pikemminkin päätellä, että opettajuus oli välisatama politiikanteon ja kirjallisten töiden lomassa. Lupaava ura poliitikkona, toimittajana, kansanedustajana, monipuolisena kirjoittajana ja kääntäjänä Suomessa katkesi vuonna 1910 yllättävään irtiottoon, kun Sirola lähti Minnesotaan amerikansuomalaisen Työväen Opiston (Work People's College, 1907–1941) opettajaksi. Syy oli proosallinen: hän kuvitteli jättävänsä taakseen myös opiskelualajoilta kertyneet velat ja kiusallisen takaajien piirin.

Kun Sirola saapui Smithvilleen, Duluthin esikaupunkiin vuonna 1910, Kansan Opisto oli ehtinyt muuttaa nimensä Työväen Opistoksi. Radikalisoitumista edesauttoivat Suomesta tulleet poliittiset pakolaiset ja sosialismin agitaattorit kuten August Rissanen ja Leo Laukki. Sosialistipuolueen tukemaa opistoa pidettiin amerikkalaisen mittapuun mukaan vallankumouksellisena, varsinkin 1910-luvulla, jolloin rehtori Laukki kallistui kannattamaan vasemmistolaista syndikalismia, ns. ”tuplajuulaisuutta” (Industrial Workers of the World, IWW). Radikaalin ammattiyhdistyksen keinovalikoimassa olivat lakkojen lisäksi suora toiminta ja sabotaasi. Maailmansodan vuosina Työväen Opisto kehittyi agitaattorikouluksi, joka lähetti oppilaitaan kiertueille levittämään IWW:n ilosanomaa.⁶

Työväen Opiston oppisisältöihin kuului sosialismin klassikoita, historiaa, taloustiedettä ja työväenliikkeen taktiikkaa mutta myös yleissivistäviä ja käytännöllisiä aineita kuten kirjanpitoa. Sirola ja muut opettajat toimivat kaikkien alojen asiantuntijoina:

Opistolla opetimme kaikkea mitä oppilaat vain tahtoivat: kauppalaskentaa, praktillista mittaussoppia (ammattikäsi- ja kirjokirjojen mukaan), kieliä – vaikka mitä. Se ei ollut pedagogisesti oikein, oppilaiden itsensä kannalta, kuten nyt perästäpäin olen oppinut. Se hajotti niiden voimat ja meidän opettajain voimat. Mutta rohkeasti käytiin kaiken kimppuun.⁷

Opiston keskeisin tehtävä oli maahanmuuttajien kotouttaminen amerikkalaiseen yhteiskuntaan sekä englannin kielen opiskelu. Sosi-

aliskin oppeja omaksuttiin kokemuksellisesti, itse teoriaa pidettiin vaikeaselkoisena.⁸ Sirola painotti opettajana luokkatietoisuutta, kielten omaksumista, Amerikan historiaa ja maantuntemusta:

Mutta se käytännöllinen toiminta viehätti. Tuntui niin tuloksia antavalta opettaa työläisille – ei vain tietoja, vaan taitoja: kirjoittamista, suomennostyötä, puhujataitoa, työväenliikkeen käytäntöä.⁹

Perinteinen auktoriteettiin, hierarkioihin ja arvosanakilpailuun perustuva oppimiskäsitys katsottiin opistolla työläisten sarron välineeksi. Vaikka opetus oli Sirolan kaudella luennoimista ja oppiminen arvioitiin tenttimällä, opiskelijoita rohkaistiin vuorovaikutteisuuteen, artikuloimaan kokemuksiaan, kohottamaan tietoisuutensa tasoa ja kehittämään puhutaitojaan, mitä yhteiskunnan sosiaalinen muutos edellytti. Luokkahuoneessa tämä näkyi keskustelevana otteena ja kannustuksena itsenäiseen ajatteluun.¹⁰ Sirola rikkoi perinteistä opettaja-auktoiriteettia ja omaksui vastavuoroisesti käytännön kumouksellisuutta:

Tässä suhteessa olivat hyvin hyödyllisiä oppilaiden ja opettajatoverien kanssa käydyt keskustelut. Se oli sellaista käytännön kokemusta, jota ei voinut saada vanhassa maassa. Olivathan nämä toverit olleet kaikissa niissä 'opistoissa' mitä kapitalismi voi työläisilleen tarjota.¹¹

Työväen Opisto muistutti Sirolan mukaan yleissivistävänä oppilaitoksena kansanopistoa, teoreettisimmillaan yliopistoa ja tunnelmaltaan luostaria, niin ”voimakas henki” leimasi opistolaisia, kun he liikkuvat koulun ulkopuolella. Opistolla työväki pyrki kouluttamaan oman ”intelligenssinsä” ja luomaan itsenäistä työväensivistystä.¹² Sirolan muotoilu vuodelta 1917 vastaa Antonio Gramscin myöhempiä orgaanisen intellektuellin määritelmää.

Sirola viihtyi Työväen Opistolla kolme lukukautta (1910–1913), jotka jäivät opiston kultakaudeksi. Opiskelijamäärät kääntyivät laskuun, kun Yhdysvaltain sosialistien suuntaristiriidat kärjistyivät kymmenluvun puolivälissä. Suhteellisen pitkän elinkaarensa aikana opisto

ehti kouluttaa 1600–2000 työläistä, jotka usein sijoittuivat IWW:n ja osuusliikkeiden toimitsijoiksi.¹³

Suomeen palattuaan Sirola hankki elantoa kirjallisilla töillä ja *Työmiehen* toimittajana. Työväen Opistoon valmistellut luennot jalostuivat usein yleissivistäviksi lehtiartikkeleiksi. Vuoden 1917 vallankumouksien yhteydessä ja itsenäisyys Hankkeissa Sirola heittäytyi jälleen politiikkaan. Kansalaissodassa kielitaitoinen mies toimi punaisten kansanvaltuuskunnan ulkoasiainvaltuutettuna. Saksalaisten vallatessa Helsinkiä huhtikuun alussa Sirola siirtyi muiden kansanvaltuuskunnan jäsenten tavoin Pietariin maanpakoon. Elo-syyskuun vaihteessa Sirola oli Moskovassa perustamassa Suomalaista kommunistista puoluetta (myöhempi SKP), jonka puheenjohtajaksi hänet valittiin.

SKP:n kaaderien isä

Valta Neuvosto-Venäjällä vakiintui bolsheveikeille vasta sisällissodassa puna-armeijan pistimillä. Oman vallankumouksen karaisemat johtavat suomalaiset sosiaalidemokraatit loivat nahkansa, lukivat Lenininsä ja ryhtyivät rakentamaan punapakolaisten keskuuteen kommunistista identiteettiä. Maanpakolaisuus ymmärrettiin aluksi väliaikaiseksi, sillä lähestyvä maailmanvallankumous tulisi kaatamaan myös valkoisen Suomen lahtarivallan.

SKP osallistui ”uuden ihmisen” projektiin organisoimalla suomalaisille puoluekurssitusta sekä hyödyntämällä neuvosto-oppilaitosten ja vuonna 1919 perustetun Kominternin koulutusmahdollisuuksia. Kun ääriivasemmistolaisen hengenviljelyn mahdollisuudet Suomen puolella olivat olemattomat, pystyviä tovereita kutsuttiin neuvostooppiin. Suomessa vallankumouksellista puolueopiskelua harjoitettiin 1920-luvun jälkipuoliskolla kommunistinuorison opintoyhdistyksissä ja poliittisen vankeudessa yhteydessä, ns. Tammisaaren yliopistossa.¹⁴

Sirola oli SKP:n johtohenkilöistä se, jolle kasautui neuvostomaassa eniten valistuksellisia ja koulutuksellisia tehtäviä. Seuraavassa keskitytään kahteen oppilaitokseen, Lännen vähemmistökansallisuuksien

kommunistiseen yliopistoon Pietarissa/Leningradissa ja Moskovan Lenin-kouluun, jossa Sirola teki pisimmän päivätyönsä suomalaisten kommunistien kouluttajana.

Moskovaan perustettiin vuonna 1921 Lännen vähemmistökansallisuuksien kommunistinen yliopisto, jossa koulutettiin bolshevikkien silloisen kansallisuuspoliittisen linjauksen mukaisesti vähemmistökansallisuuksien edustajia omalla kielellään puolueen ja neuvostohallinnon tehtäviin. Suomalaiset ja virolaiset saivat oman alaostonsa (LVKY) Pietariin. Kolmevuotisen yliopistokurssin johtoon nimettiin Sirola, joka jatkoi katkonaisesti eri tehtävissä, vararehtorina ja opettajana vuoteen 1927 saakka. Ensimmäiselle suomenkieliselle yliopistokurssille otettiin 150 opiskelijaa punapakolaisten, inkeriläisten ja karjalaisten joukosta. Sisäänottomäärät olivat jatkossakin suuria, mutta yliopistosta valmistui vuoteen 1935 mennessä vain 314 opiskelijaa. Kommunistipuolueen tai nuorisoliiton jäsenyys määrättiin sisäänoton ehdoksi vuonna 1924.¹⁵

Sirola oli Amerikassa tutustunut työläisen katkeriin lakkotaisteluihin ja saanut Suomessa oman tulikasteensa keväällä 1918. Hävityn vallankumouksen painolasti raskautti myös monia suomalaisia ja virolaisia LVKY:n oppilaita. Neuvostomaassa, jossa proletariaatti ainakin teoriassa piti valtaa, käytännön kumouksellisuus tarkoitti henkilökohtaista ”mielen vallankumousta”, kommunistisen elämäntavan omaksumista ja levittämistä.¹⁶

LVKY:ssä opiskeltiin yleisliittolaisen oppisuunnitelman mukaan, materialistiselta pohjalta historiaa, taloustiedettä ja marxilaista filosofiaa, joka tarkoitti Leninin kuoleman jälkeen leninismiä ja historiallista materialismia. Yliopistokurssiin kuului myös yleissivistäviä aineita (fysiikka, kemia, biologia) ja yhteiskuntaoppia (oikeustieto, journalistiikka), sotataitoa, liikuntaa sekä kaikille pakollista venäjän kieltä. Taide ja kirjallisuus olivat tärkeitä apuvälineitä opetuksessa, johon luettiin myös kasvatustyö, klubitoiminta ja valistusharrastukset. Sirola linjasi LVKY:n tavoitteeksi opiskelijoiden totuttamisen itsenäiseen työhön, jolloin opettaja kävi tarpeettomaksi ja yliopisto lahjoitti puolueelle ja neuvostohallitukselle ”ulosoppineen”. LVKY valmisti ”vallankumouksellisia käytännön marxilaisia, jotka voivat

löytää suunnan ympäröivissä oloissa ja tulla joukkojen toimiviksi johtajiksi vallassa olevan köyhälistön vallankumouksellisen rakennustyön jollain alalla”.¹⁷

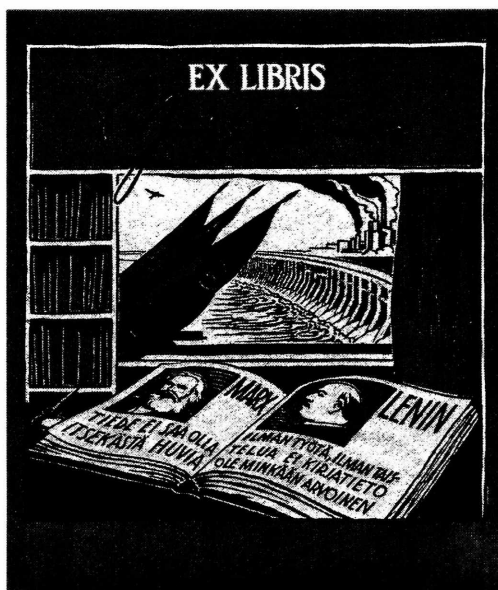
Sirola pääsi LVKY:ssä soveltamaan Amerikan-oppejaan hedelmälliseen maaperään, sillä kokeellinen pedagogia, tekemällä oppiminen, otettiin kaikkien neuvostopuoluekoulujen opetusmetodiksi vuodesta 1924 alkaen. Päätöksellä pyrittiin vallankumoukselliseen irtiottoon tsaarin ajan taantumuksellisista oppimiskäsityksistä, mutta myös säästöt oppimateriaaleissa ja suuremmat ryhmäkoot miellyttivät vallanpitäjiä. Amerikkalaisen Helen Parkhurstin kehittelemä Dalton-metodi esiteltiin LVKY:n suomalaisillekin ”laboratorisena plaanina”. Oppimisesta tehtiin projektiluonteista tutkimista, jota ohjasi kokeneempi konsultti. Luokkahuoneet piti muuttaa kokeileviksi laboratorioiksi, joissa hahmotettiin marxilaisittain yhteiskunnallisia lainalaisuuksia. Menetelmän käyttöönotton sivuvaikutuksena oli se, että puolueen solut tunkeutuivat luokkahuoneisiin: politiikka, koulutus ja kommunistinen elämäntapa kietoutuivat entistä tiiviimmin yhteen.¹⁸

Sirolan LVKY-ajan pedagogisissa teksteissä tekemällä oppimisen menetelmät saivat tukea järjestyksen, hallinnan ja rationaalisen suunnittelun visioista. Perinteinen luento-opetus hylättiin asteittain kokonaan. Opettajat pitivät kurssiensa alussa johdantoluennon ja auttoivat muotoilemaan teematehtäviä, joita oppilaat tekivät opillisissa laboratorioissa omaksumalla tietoa kirjallisuudesta ja toisiltaan. Samalla vahvistettiin kollektiivisia arvoja, tasa-arvoa, itsenäisyyttä ja aktiivisuutta. Tehtävät arvioitiin loppukonferenssissa, jossa opettaja varmisti oikeaoppiset tulokset. Oppiaineet muodostivat keskenään elimellisen kokonaisuuden, ”kompleksijärjestelmän”, jonka piti olla tasapainossa käytännöllisen elämän tavoitteiden kanssa: ”Vasta silloin on päästy todelliseen kompleksiin ja laboratoriojärjestelmään, jotka takaavat eheän tuloksen ja poistavat mahdollisimmissa määrin turhan työn, työvoiman hukkan.”¹⁹ Pyrkimys tehokkuuteen ja ajankäytön hallintaan muistutti taylorismia eli tieteellistä työn organisointia, johon Sirola oli saanut tuntumaa Amerikassa Työväen Opistolla.

LVKY-opiskelu oli kokonaisvaltaisimmillaan alkuvaiheessaan, kun opiskelijat ja henkilökunta järjestäytyivät työkommuuniksi, joka ohjasi elämän materiaalisia ja henkisiä ehtoja ja toteutti puolue-, toveri-, luokka- ja opiskelukuria. Kontrollipyrimys ulottui kaikille elämänaloille: ”Sukupuolikysymyksessä on ennen kaikkea kehitettävä vastuunalaisuuden tuntoa, itsensä hallitsemista ja tahdon lujuuutta. On opittava alistamaan yksilöllinen elämänsä niin, kuin luokan ja neuvostovaltion sekä tulevain sukupolvien etu vaatii.”²⁰ Oppilaat osallistuivat työpanoksellaan yliopiston ylläpitoon. Varsinainen käytännöllinen puoluekasvatus jaettiin koulun sisäiseen ja ulkopuoliseen toimintaan. Edellinen tarkoitti puoluetyötä sekä osallistumista neuvostomaan yhteiskunnallisten järjestöjen toimintaan. Yliopiston ulkopuolella harjoiteltiin organisatoris-propagandistista taitoja esimerkiksi neuvostoissa, ammattiyhdistyksissä ja kyläyhteisöissä, suomalaisten tapauksessa oman vähemmistökansallisuuden alueilla. Kesäisin järjestettiin sotilasleirejä ja pitempiä praktiikkamatkoja Karjalan suomalaisalueille tai Leningradin ympäristön inkeriläisseudulle.

Sirola ei halunnut lisää marxilaisia kirjanoppineita, kaavamaisia spesialisteja, vaan käytännönläheisiä kommunismin rakentajia. Teorian ja käytännön yhdistäminen perusteltiin myös ideologisesti: Leninin mukaan työläisten poliittinen koulutus ei saanut perustua pelkkään kirjatietoon, vaan tarvittiin myös taistelukokemusta, joka valisti nopeammin ja syvällisemmin kuin vuosien propaganda. Sirola oli ottanut saman Leninin ajatuksen omaan, neuvostovuosina valmistettuun exlibrikseensä: ”Ilman työtä, ilman taistelua ei kirjatieto ole minkään arvoinen”.²¹

Vaikuttaa siltä, että Sirola oli innoissaan kokeellisen pedagogian ja taylorismin neuvostosovelluksista. Opettaminen LVKY:llä muistutti ”suuresti Amerikan Työväen Opistolla oloa, vain huomattavasti korkeammalla tasolla”.²² Propagandistinen arvio viittasi Leningradin oppilaitoksen yliopistostatukseen, tarkemmin määriteltyihin oppisäلتöihin sekä kunnianhimoiseen pedagogiaan. Puitteet yliopistolla olivat alkuvaiheessa ankeat ja Amerikassa vallinnut vapaus opettaa sitä, mitä pyydettiin, oli mennyttä. Oppilasaines oli yllättävän yhtenevä: sekä Työväen Opiston että LVKY:n opiskelijat edustivat



Yrjö Sirolan exlibris. Vuosi ja tekijä tuntematon. Kuvan taustan tematiikka viittaa neuvostomaan 1920–1930-luvun taitteen teollistamiskampanjoihin. Yrjö Sirolan arkisto, Kansan Arkisto.

työväenluokkaista, heikosti koulutettua kielellistä vähemmistöä, josta osa oli joutunut pakenemaan kotimaastaan. LVKY:hyn perustettiin 1930-luvun alussa oma osasto amerikansuomalaisille tovereille, jotka olivat saapuneet punaiseen Karjalaan rakentamaan kommunistista ihanneyhteiskuntaa.²³

Sirola ei Leningradissa pystynyt pitkäjänteiseen hallinto- ja opetustyöhön, sillä lukemattomat puoluevelvollisuudet ja ulkomaanmatkat, kuten Kominternin vuoden mittainen komennus Amerikkaan 1925–1926, ohittivat hengenviljelyn. Sirola opetti myös 1920-luvun alkupuoliskon SKP:n puoluekursseilla, joita järjestettiin Tukholmassa sekä puoluekokousten yhteydessä Neuvostoliitossa. Vuonna 1929 Sirola nimitettiin kahdeksi vuodeksi punaisen Karjalan valistusasiain kansankomissaariksi eli opetusministeriksi. Hän asettui pysyvämmiin Moskovaan jo syksyllä 1930 aloittaessaan Lenin-koulun suomenkielisen sektorin ensimmäisenä johtajana ja opettajana.²⁴

Lenin-koulu (1926–1938) oli Kominternin oppilaitos, joka pyrki ”bolshevisoimaan” kommunistipuolueiden johtavia tovereita Moskovassa internationalismin hengessä. Valmistuneet opiskelijat palautettiin mahdollisuuksien mukaan kansallisten puolueiden työn-

tekijöiksi. 1930-luvun taitteessa opiskelijamäärät kasvoivat, kurssien kesto lyheni ja niitä järjestettiin yhä useammalla kielellä. Muutos liittyi Stalinin kaaderipolitiikkaan, jossa puolueeseen ja hallintoon pikakoulutettiin nuoria, proletaaritaustaisia nousukkaita, sekä Kominternin ns. kolmannen vaiheen hyökkäävään taktiikkaan, jossa pääviholliseksi määriteltiin sosiaalidemokratia. Lenin-koulun piti tuottaa ideologisesti puhdasoppisia, luokkakantaisia ja stalinismin arvot sisäistäneitä puoluekaadereita, jotka toteuttaisivat bolshevikkien määrittelemää Kominternin puoluelinjaa kotimaissaan.²⁵

Lenin-koululla aloitti Yrjö Sirolan johdolla suomenkielinen sektori syksyllä 1930. Muutamat suomalaiset olivat opiskelleet vieraalla kielellä jo aiemmin. Kun suomalaiskommunistien kielitaito oli yleensä heikko, opinsaunaan oli vaikea saada vapaaehtoisia. Toinen syy suomalaisen sektorin perustamiselle oli kommunismin tila Suomessa: lapualaisten vyörytys oli osoittanut 1920-luvulla noudatetun, julkiseen järjestötoimintaan perustuneen taktiikan epäonnistuneeksi.²⁶ Kun kaikki äärivasemmistolainen toiminta katsottiin kommunistilakien tultua voimaan laittomaksi, kommunismi painui Suomessa maan alle. Lenin-koulun suomalaissektorin tärkeimmäksi tehtäväksi tuli SKP:n maanalaisen verkoston ylläpito ja sen repeämien kurominen umpeen vereksillä puolueyöntekijöillä.

Lenin-koulun opetussuunnitelmista oli siivottu LVKY:n yleissivistävä aines. Teoreettiset opinnot rakentuivat poliittisen taloustieteen, historian (NKP, Komintern, SKP) sekä leninismien ja historiallisen materialismin kivijaloista. Lisäksi opiskeltiin organisaatiotyötä, joka tarkoitti maanalaisen puolueyön tekniikkaa ja sotilasoppia sekä myöhemmin 1930-luvulla kampanjaluonteisesti esimerkiksi stalini-laista perustuslakia tai ”taistelua vastavallankumouksellisen trotskilaisuuden kanssa”.²⁷ Oppilaat saivat Lenin-koululla salanimet, heitä tarkkailtiin ja arvioitiin sekä opinnoissa että poliittisessa elämässä ja he oppivat raportoimaan myös toisistaan. Intensiivisen ja kokonaisvaltaisen, noin vuoden mittaisen lyhytkurssin tavoitteena oli muokata opiskelijoiden identiteettiä sisäistämään Kominternin kulloisetkin linjaukset kotimaan puolueyön ohjenuoraksi.²⁸ ”Bolshevisoidut” kaaderit eli puolueyöntekijät palautettiin yleensä rajan yli Suomeen

SKP:n tehtäviin. Useimmat heistä päätyivät Suomessa vuosikausiksi poliittiseen vankeuteen.

Neuvostoliiton 1920-luku päättyi kulttuurivallankumoukseen, jossa eri alojen edistykselliset kokeilut korvattiin kollektivismilla, proletaarisilla arvoilla ja puoluekantaisuudella.²⁹ Koulutuskokeilujen aika päättyi syksyllä 1931³⁰, mikä merkitsi Lenin-koululla paluuta perinteiseen luento-opetukseen, kokeisiin ja läksyihin. Suomalaissektorin alkuvaiheessa opetettiin laboratoriomenetelmällä ja laadittiin tarkkoja aikabudjetteja työskentelyn tehostamiseksi. Murrosvaiheeseen lukuvuonna 1931–1932 liittyi sisäinen kurinpalautus- ja valppauskampanja, jossa Lenin-koulun rehtori ja osa opettajista erotettiin. Sirola joutui kitkemään ideologisesti poikkeavia tulkintoja sekä takautuvasti omasta kirjallisesta tuotannostaan sekä opiskelijoiden muistiinpanoista.³¹ Stalinismin aikakausi oli koittanut.

Sirola kantoi päävastuun Lenin-koulun suomalaissektorista kolmen lukukauden ajan, jonka jälkeen hän jatkoi leninismia ja puoluehistorian opettajana, kunniavanhuksena, loppuunsa saakka. Sirola oireili ja uupui työtaakkansa alla, varsinkin Lenin-koulun murrosvaiheessa, jossa opettajakuntaan kohdistui syytöksiä. Itsesyytöksiin taipuvainen mieli ei sopeutunut stalinistin rooliin, jossa oppilailta edellytettiin bolshevikkien puoluevalppauden, rituaalien ja valvontamenetelmien omaksumista. Sirola tunsu itsensä vääräksi profetaksi, joka oli vuosikausia saarnannut marxismi-leninismi-stalinismin oppia, vaikka sisällä oli kasvanut epäilyksen siemen. Henkinen ahdinko syveni yhä vainoharhaisemmaksi kehkeytyvässä ilmiantojen ilmapölyssä, jossa pettureita ryhdyttiin seulomaan poliittisista emigranteista yleisesti ja rajaseutujen kansallisista vähemmistöistä erityisesti.³²

Sirolan voimat loppuivat maaliskuussa 1936 katastrofin aattona: samana vuonna lakkautettiin Leningradin LVKY sekä sen pääosasto Moskovassa. Lenin-koulu kaatui pian perässä, kun Stalinin joukkomittainen terrori alkoi niittää Kominternin työntekijöitä ja SKP:n johtoa kesästä 1937 lähtien. Terrorin vuosina tuhottiin muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta SKP:n Neuvostoliitossa majoittuneita jäseniä, johon kuuluvat olivat opettaneet LVKY:ssä ja Lenin-kou-

lulla.³³ Terrorin uhrin ei saaneet sankarihautajaisia eivätkä O.W. Kuusisen oikeaoppista hehkutusta:

Sirola oli todella harvinaisen etevä bolshevististen kaaderien kasvattaja. Tässä työssä olisi pitänyt hänet nähdä! Millainen loisto oli hänellä silmissään, kun hän selitteli kuulijoilleen Leninin ja Stalinin oppeja, kuinka vakuuttavasti hän esitti Neuvostoliiton Kommunistisen Puolueen (bolshevikkien) historiaa ja kokemuksia, kuinka valaisevasti hän osasi yhdistää teorian ja käytännöllisen kokemuksen, kuinka sytyttävästi hän osoitti oppilailleen sen sosialismin voitot, jotka Neuvostoliiton proletariaatti on saavuttanut ja tulee saavuttamaan toveri Stalinin johdolla.³⁴

Sirolalle ryhdyttiin puuhamaan asiaankuuluvaa muistojulkaisua ja tekstejäkin saatiin, mutta terrorin kiihtyessä hanke kaatui omaan mahdollomuuteensa. Lenin-koululla suomalaiset laativat oman muistojulkaisun³⁵, jossa Sirola nimettiin ”SKP:n kaadereiden isäksi” ja häntä luonnehdittiin paikoin kohtuuttoman sotaisin sanankääntein. Tyyli heijasteli ajan ja paikan tunnelmaa Moskovassa keväällä 1936, samoin kuin seuraava luonnehdinta Sirolasta ”ihmissielun insinööri”:

[E]i ole vain bolsheviikki, puolueen johtaja, mutta myös puoluepedagogi – aivan harvinaisessa mitassa sitä. Siinä oli bolshevistisen ideologian insinööri, joka osasi heti ensi otteellaan tarttua kasvattiensa kehityssuuntaan.

Sirolan elämäntyö tulkittiin stalinilaisittain runomitassa³⁶ kumoksellisen armeijan kouluttamiseksi ”ase vyössä”, mihin kuolinpäivän osuminen Pariisin kommuunin muistopäivään sopi. Ajan ankaraa luutaa heilutti SKP, ja vallankumouksen jälkeisessä ”koko Suomen kommuunissa” Sirolan nimi sai korkeimman kaiun:

Olit parhaita poikia syntymämaasi
 jota puolustain
 olet polkenut pirstaksi lahtarilain
 proletaarisen lakimme täyttäen.
 Sinä kasvatit armeijaasi
 esimerkkiä uljasta näyttäen.
 Ase vyössä
 olet marssinut aina, ja sankariteoilla,
 viisailla sanoilla
 ohjasit luokkaasi kumoustyössä.
 Sinä kaikissa vaiheissa soihtua kannoit.
 Ja missä lienemme olleet – tehtaissa,
 pelloilla, vankilan yössä –
 sinne sä aina taistelutahtoa, voittajauskoa annoit.

[--]

Sana valtava vanhene ei. Se aina on uus.
 Ajan ankara luuta on SKP.
 Vihamiehesi, Suomen syöjät, se pyyhkii pois.
 Pedon valkea voima ei kestä. Se raukenee.
 Sukukunta uusi unhoittaa
 kuin ei sitä koskaan ollut ois.

Mut silloin ei koko Suomen kommuunissa
 ole miestä, ei naista, ei lasta,
 joka ei sinun ääntäsi kuulla vois.
 Kun ei kahleissa käy karun Suomemme kansa ja maa,
 niin silloin vielä
 sinun tietäjänimesi kaikkien korvissa kauniin kaiun saa.

Sirola-kuva

Sirolaa on perusteltua kutsua työväen valistus- ja opintotoiminnan kehittäjäksi, mutta hän joutui vaihtamaan maisemaa niin usein, että työ jäi kesken niin Suomessa, Amerikassa kuin neuvostomaassakin. Lenin-koulussa ei enää voi puhua opetuksen kehittämisestä, pikemminkin vastuunalaiset opettajat joutuivat sopeutumaan yhä tiukempaan kontrolliin, pedagogisiin äkkikäännöksiin ja oppisisältöjen liikkumavaran kapenemiseen kohti stalinilaista yhdenmukaisuutta. Sodan jälkeen Sirolan panos SKP:n maanalaisuuden kauden kaadereitten kasvattajana katsottiin kuitenkin elintärkeäksi:

Sirola oli SKP:n kaadereitten kasvattajana silloin, kun puolue kävi kamppailuaan maanalaisuuden vaikeissa oloissa. Se oli suuressa määrin Sirolan ansiota, että tilanteen muuttuttua yht'äkkiä suotuisaksi puolueen julkisuuteenmarssille, tuo siirtyminen tapahtui nopeasti ja joustavasti, sellaisella taidolla ja voimalla, että eivät ainoastaan viholliset, vaan ystävätkin olivat hämmästyneitä.³⁷

Kun Sirolan kuolemasta oli kulunut kymmenen ja syntymästä 70 vuotta, vasemmistolaisen työväenliikkeen opinahjoksi perustettu kansankorkeakoulu nimettiin Sirola-opistoksi (1946–1994). Aloitteentekijän, SKP:n valistusosaston käsittelyssä oli myös vaihtoehtoisia nimiehdotuksia kuten Yhteiskuntatieteitten opisto ja Sosialismin kansanopisto.³⁸ Sirolan valinta SKP:n valituksellisen perinnön kantajaksi johtui yhtäältä hänen kiistämättömistä ansioistaan työväenliikkeessä pitkän päivätyön tehneenä valistajana. Vähintään yhtä tärkeää oli kuitenkin se, että Sirola oli kuollut luonnollisen kuoleman ennen Stalinin terrorikautta, josta hän tuskin olisi selvinnyt hengissä.³⁹

SKP:n valituksellisen keulakuvan ympärille kehkeytyi sodan jälkeen pienimuotoinen kultti, jonka ilmentymiä olivat Yrjö Sirolan säätiön perustaminen, Sirola-opiston nimeäminen, elämäntyötä tunnetuksi tehnyt Sirola-viikko (aluksi maalisi- sitten huhtikuussa), myöhemmät tasavuospäivät muistojulkaisuineen ja -kirjoituksineen, tuhkauurnan siirto Moskovasta ja juhlallinen laskeminen Malmin

hautausmaalle (1957), Tapio Tapiovaaran suunnitteleman muistomerkin pystytys haudalle (1961) sekä elämäkerta (1966).⁴⁰ SKP:n ylistetyin puoluejohtaja oli eittämättä O.W. Kuusinen, mutta Terijoen hallituksen pääministerin maine oli Suomessa niin musta, että hänen mukaansa ei opistoja nimetty. Sirolan jälkimaine oli parempi, jopa porvarit saattoivat muistella kohteliasta ja rehtiä vastustajaansa vanhan työväenpuolueen kaudelta.⁴¹

Sirola-opiston opettaja- ja oppilaskunnan ytimen muodostivat SKP:n jäsenet, mutta jäsenkirja ei ollut missään vaiheessa edellytys henkilö- tai oppilaskuntaan kuulumiselle. Väliaikaisiksi opettajiksi kiinnitettiin aluksi kolme neuvostokoulutettua toveria, vaikka heillä ei ollut kansanopistotason opettajilta edellytettyä suomalaista yliopistotutkintoa. Stalinin vielä eläessä Sirola-opisto oli LVKY:n ja Lenin-koulun kansallinen sovellus, jonka oppisisällöistä oli riisuttu ilmeisimmät bolshevikkien rituaalit ja konspiratiiviset käytännöt: vuosikurssilla 1951–1952 opiskellut Aarne Saarinen luonnehti myöhemmin opistoaan ”todelliseksi stalinismin opinahjoksi”.⁴²

Katkos SKP-jäsenten neuvostokoulutuksessa päättyi vuonna 1954, josta lähtien Moskovan puoluekorkeakouluun ja myöhempään Yhteiskuntatieteiden instituuttiin lähetettiin vuosittain 10–20 yleensä Sirola-opistossa peruskoulutettua toveria. Puoluekoulutuskanavan avaaminen uudelleen ilmensi Moskovan tarvetta ideologisen jatkuvuuden vahvistamiseen Stalinin kuoleman jälkeen. Kun viimeiset suomalaiset palasivat Moskovasta 1990-luvun taitteessa, puoluekoulusta oli valmistunut yhteensä noin 500 suomalaista.⁴³

Sirola-opiston käyminen ja täydentävät opinnot Moskovan puoluekoulussa valmistivat toimitsijoita SKP:n ja kansandemokraattisen liikkeen järjestökoneiston tehtäviin. Molempien oppilaitosten vallankumouksellinen henki ja dogmaattisuus karisivat vääjäämättä vuosikymmenien kuluessa. Sirola-opisto sai kansanopistolain perusteella valtion rahoitusta, mutta siellä (saatikka Moskovassa) suoritettuja opintoja ei missään vaiheessa rinnastettu suomalaisen koulutusjärjestelmän tutkintoihin. Äärivasemmiston aikuiskoulutuksesta huolehtinut koulutus rakenne menetti merkitystään myös 1960-luvulta

lähtien, kun mahdollisuus korkeakoulutukseen avautui työläistäis-
taisille nuorille.⁴⁴

Sirola-opistoa voisi luonnehtia suomalaisen aikuiskoulutusjär-
jestelmän käenpojaksi, joka ei kuitenkaan ryhtynyt rikkomaan pe-
sän muita munia. Se edusti varsinkin alkuvaiheessaan jatkuvuutta
suhteessa suomalaisten koulutukseen Neuvostoliitossa, mutta val-
tionavun kääntöpuolena oli kouluhallituksen puuttuminen opetus-
suunnitelmien sisältöön, muun muassa kyseenalaistamalla neuvosto-
liittolaisten historiakirjojen käyttöä. Venäjän työväenliikkeen ja Neu-
vostoliiton historian oppiaine karsittiin omatoimisesti 1950-luvun
puolivälin jälkeen. Opetus perustui koko Sirola-opiston elinkaaren
ajan ”tieteellisen sosialismin” (marxilainen filosofia, kansantaloustie-
de ja historia) kokonaisuudelle, millä opisto erottui muista kansan-
opistoista ja kansankorkeakouluista.⁴⁵

Yrjö Sirolan valistuksellinen perintö asettui Sirola-opistossa suo-
malaiskansallisiin puitteisiin. Jälkiviisaasta näkökulmasta voi todeta,
että Suomen sodanjälkeisen kehityksen kannalta oli onni, että Mos-
kovan koulutusväylä oli tukossa ja kansandemokratian tielle kaipa-
vien kommunistien koulutus toteutui kontrolloidusti Suomessa.
Sirola-opistosta tuli SKP-jäsenistön teoriapainotteinen kansankor-
keakoulu, ei niinkään vallankumousvehkeilyjen tyyssija, joksi vastus-
tajat sitä julkisuudessa epäilivät. Opiskelijoilla oli välillä halukkuutta
radikaalimpaankin opetukseen kuten ase-koulutukseen. Opiston
johto suhtautui vuonna 1954 moiseen ehdotukseen kielteisesti ja
erotti opetuksen kehittäjät.⁴⁶

Sirola-opiston kutsuminen SKP:n puoluekouluksi on jossain mää-
rin oikeutettua, mutta aiheesta kaivattaisiin kunnon tutkimusta.
Yrjö Sirolan elämäntyön kaventaminen vain SKP:n vallankumo-
ushistorian ja kaaderikoulutuksen edistäjäksi sen sijaan on histo-
riapolitiikkaa, jolla sodanjälkeinen SKP koetti hallita traumaattista
lähimenneisyyttään. Kun aikalaistodistaja, Lenin-koulun oppilas ja
opettaja Arvo ”Poika” Tuominen oikoi vuonna 1956 ilmestyneissä
Moskovan-muistelmissaan Sirola-kuvan stalinistista vääristymää,
hänet ohitettiin *Kansan Uutisten* arviossa SKP:n petturina ja sen-
saatiohakuisena mustamaalaajana, jonka virheitä ei maksanut vaivaa

korjata.⁴⁷ Koko elämäntyötä kunnioittava näkemys sai kantavuutta vasta Erkki Salomaan, Sirola-opiston rehtorin vuonna 1966 ilmestyneessä Sirola-elämäkerrassa, jonka alaotsikko kiteyttää päähenkilön ”sosialistiseksi humanistiksi”. Tähän näkemykseen on helppo yhtyä.

Viitteet

- 1 Heikkilä 1945, 16.
- 2 Rentola 1994, 465–468; Leppänen 1999, 139–145.
- 3 Salomaa 1966. Artikkelin elämäkerralliset tiedot Sirolasta perustuvat Salomaahan, ellei toisin viitata.
- 4 Ehrnrooth 1992, 191–225; Kantasalmi 2004, 19–20.
- 5 Halfin 2000, 105–108.
- 6 Ollila Jr. 1977, 88–102; Krekola 2006, 51–54.
- 7 *Työmies* nro 258, 2.11.1928, Yrjö Sirola: 25 vuotta työväenliikkeessä. Pikku muistelmia.
- 8 Altenbaugh 1990, 97–100.
- 9 *Työmies* nro 258, 2.11.1928, Yrjö Sirola: 25 vuotta työväenliikkeessä. Pikku muistelmia.
- 10 Altenbaugh 1990, 131–135; Altenbaugh 1989.
- 11 *Työmies* nro 258, 2.11.1928, Yrjö Sirola: 25 vuotta työväenliikkeessä. Pikku muistelmia.
- 12 Kokemuksia Amerikan työväenopistolta. Yrjö Sirolan puhe työväenopistolaisten juhlassa Koiton talolla 6.12.1917. Esitelmät 1916–1917, HAB 1, 92 Yrjö Sirola, Työväen Arkisto.
- 13 Altenbaugh 1990, 136.
- 14 Saarela 2008, 572–582.
- 15 Köstenberger 2001, 249–250; Krekola 2006, 60–73. Valmistujien määrä: otsikoimaton yhteenveto tov. Rubinsteinille 28.11.1935. 529/1/703: 79–81. Rossijski gosudarstvennyi arhiv sotsio-političeskoj istorii (RGASPI), Moskova.
- 16 David-Fox 1997, 1–23.
- 17 *Vapaus* 16.6.1923, Yrjö Sirola: Neuvostopuoluekouluista.
- 18 David-Fox 1997, 120–127.
- 19 *Vapaus* 19.6.1923, Yrjö Sirola: Neuvostopuoluekouluista, 2. Uusista opetustavoista; *Työmies* 10.4.1925, Y(rj)ö S(irola): Uusia opetustapoja (lainaus).
- 20 *Vapaus* 22.6.1923, Yrjö Sirola: Neuvostopuoluekouluista, 3. Kasvatustyö.
- 21 Halfin 2000, 183. Yrjö Sirolan exlibris, ei tekijää. Cd muut asiakirjat 5 Yrjö Sirola, Kansan Arkisto. Exlibriksen kuvituksen teollistamisteema viittaa 1920- ja 1930-luvun taiteeseen.
- 22 *Työmies* nro 271, 17.11.1928, Yrjö Sirola: 25 vuotta työväenliikkeessä. Pikku muistelmia.
- 23 Krekola 2006, 298.
- 24 Yrjö Karlovitsh Sirola, Avtobiografija 25.8.1935. 495/269/1401: 59–61, RGASPI.

- 25 Krekola 2006, 111–120.
 26 Krekola 2006, 120–124.
 27 Krekola 2006, 133–143, 341–342.
 28 Identiteetin muokkauskäytännöistä Kominternin kouluissa 1930-luvulla, ks. Studer & Unfried 2001, erityisesti 192–266.
 29 Kulttuurivallankumoukseen liittyneistä valistuskampanjoista ks. Pia Koivusen artikkeli tässä teoksessa.
 30 Fitzpatrick 1979, 220–226.
 31 Krekola 2006, 223–229.
 32 Sirolan itsesyytöksistä, ks. Tuominen 1957, 280–285. Chase 2001, 102–104.
 33 Krekola 2006, 302, 343–348, 382–383.
 34 Salomaa 1966, 349–350.
 35 Isku. Toveri Sirolan muistojulkaisu, maaliskuu 1936. Sirolan muisto, 5 Yrjö Sirola, Kansan Arkisto.
 36 Sama. Tekijää ei muistojulkaisussa mainita, mutta veikkaan Armas Äikiää, joka opiskeli Lenin-koulussa 1935–1937 salanimellä Paul Hirn. ”Suomen runouden variksenpelätistä” ks. Tuominen 1957, 65–68.
 37 Äikiä 1946, 23.
 38 SKP:n valistusosaston ptk 2.1., 16.1. ja 13.2. 1946. Valistusjaosto C, SKP 1944–, Kansan Arkisto.
 39 Salomaa 1966, 345.
 40 Sirola-kulttia rakentavaan julkaisuun *Yrjö Sirola. Muistelmia suomalaisesta demokratian esitaistelijasta* ei otettu vuoden 1937 muistojulkaisun tekstejä, koska osa kirjoittajista oli menehtynyt terrorissa. Krekola 2006, 306–307. Oinonen 1976, 34.
 41 Tuominen 1957, 274–275. Saarela 2009, 37–44.
 42 van Diggelen 1991, 492; Krekola 2006, 401–404.
 43 Luvussa eivät ole mukana puoluekoulun nuorisoversion Komsomol-koulun kävijät. Krekola 1998, 431–436.
 44 Oinonen 1976, 99–102; Kantasalmi 2004, 28–31.
 45 Oinonen, 54–55, 61–64.
 46 Huhuja opiston kumouksellisuudesta kumottiin, kun suojelupoliisi sai tiedottajaksi Sirola-opiston kasvatin, joka kuului sen toverikuntaan. Rentola 1997, 423. Opiston mustamaalauksesta ks. Oinonen 72–85.
 47 Arvion kirjoitti toinen Sirolan tuntenut aikalaistodistaja Tuure Lehén. Vesi-kansa 2004, 146–148.

Lähteet ja kirjallisuus

Arkistolähteet

Kansan Arkisto, Helsinki

SKP 1944–

valistusjaosto

Yrjö Sirolan kokoelma

Rossijski gosudarstvennyi arhiv sotsio-polititšeskoj istorii (RGASPI), Moskova

fond 495 opis 269 IKKI:n kaaderiosasto, suomalaisten henkilömapit

fond 529 opis Iyleinen kokoelma, Leningradin osasto (LOKUNMZ)

Työväen Arkisto, Helsinki
Yrjö Sirolan kokoelma

Lehdistö

Työmies (Superior, Wisconsin) 1925, 1928
Vapaus (Leningrad) 1923

Kirjallisuus

- Altenbaugh, Richard J. (1989): *Worker's Education as Counter Hegemony: The Educational Process at Work People's College, 1907–1941*. [Verkköjulkaisu] < <http://www-distance.syr.edu/altenbaugh.html> > [Viitattu 4.1.2009].
- Altenbaugh, Richard J. (1990): *Education for Struggle. The American Labor Colleges of the 1920s and 1930s*. Temple University Press, Philadelphia.
- Chase, William J. (2001): *Enemies within the Gates? The Comintern and the Stalinist Repression, 1934–1939*. Yale University Press, New Haven and London.
- David-Fox, Michael (1997): *Revolution of the Mind. Higher Learning among the Bolsheviks, 1918–1923*. Cornell University Press, Ithaca and London.
- van Diggelen, Marja (1991): Communist Party Education in Finland: From Red Flags to Wine Tasting. *The Journal of Communist Studies* Vol. 7 (4), 477–500.
- Ehrnrooth, Jari (1992): *Sanan vallassa, vihan voimalla. Sosialistisen vallankumousovit ja niiden vaikutus Suomen työväenliikkeessä 1905–1914*. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki.
- Fitzpatrick, Sheila (1979): *Education and Social Mobility in the Soviet Union, 1921–1934*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Halfin, Igal (2000): *From Darkness to Light. Class, Consciousness and Salvation in Revolutionary Russia*. University of Pittsburgh Press, Pittsburgh.
- Heikkilä, Kauko (K. H. 1945): Yrjö Sirola. SKP:n kaadereitten isä. *Kommunisti* 30, 24.7.1945.
- Kantasalmi, Kari (2004): Kansan Sivistystyön Liitto. Toimintalinjoja ja refleksiivisyyden pulmia. Teoksessa Kari Kantasalmi, Liisa Korhonen & Jukka Tainio: *Sivistystyön itseymmärrys. Tekstejä järjestöllisestä sivistystyöstä*. Kansan Sivistystyön Liitto, Helsinki, 7–71.
- Krekola, Joni (1998): Oppia idästä. Suomalaisten kommunistien koulutus Neuvostoliitossa. Teoksessa Jorma Selovuori (toim.), ... *vaikka voissa paistais? Venäjän rooli Suomessa*. WSOY, Helsinki, 425–448.
- Krekola, Joni (2006): *Stalinismin lyhyt kurssi. Suomalaiset Moskovan Lenin-koulussa 1926–1938*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Köstenberger, Julia (2001): Die Geschichte der “Kommunistischen Universität der nationalen minderheiten des Westens” (KUNMZ) in Moskau 1921–1936. *Jahrbuch für Historische Kommunismusforschung* 2000/2001, 248–303.
- Leppänen, Veli-Pekka (1999): *Kivääri vai äänestyslippu? Suomen kommunistisen puolueen hajaannus 1964–1970*. Edita, Helsinki.
- Oinonen, Teemu (1976): *Kotkan lailla. Sirola-opiston historiikki*. Savon Sana, Kuopio.

- Ollila Jr., Douglas J. (1977): The Work People's College. Teoksessa *For the Common Good. Finnish Immigrants and the Radical Response to Industrial America*. Tyomies Society, Superior, 87–118.
- Rentola, Kimmo (1994): *Kenen joukoissa seisot? Suomalainen kommunismi ja sota 1937–1945*. WSOY, Helsinki.
- Rentola, Kimmo (1997): *Niin kylmää että polttaa. Kommunistit, Kekkonen ja Kremlin 1947–1958*. Otava, Helsinki.
- Saarela, Tauno (2008): *Suomalainen kommunismi ja vallankumous 1923–1930*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Saarela, Tauno (2009): Dead martyrs and living leaders: the cult of the individual within Finnish communism. *Twentieth Century Communism*, Issue One, 30–49.
- Salomaa, Erkki (1966): *Yrjö Sirola. Sosialistinen humanisti*. Kansankulttuuri, Helsinki.
- Studer, Brigitte & Unfried, Berthold (2001): *Der stalinistische Parteikader. Identitätsstiftende Praktiken und Diskurse in der Sowjetunion der dreissiger Jahre*. Böhlau, Köln.
- Tuominen, Arvo (1957): *Kremlin kellot. Muistelmia vuosilta 1933–1939*. Tammi, Helsinki.
- Vesikansa, Jarkko (2004): ”Kommunismi uhkaa maatamme” Kommunisminvastainen porvarillinen aktivismi ja järjestötoiminta Suomessa 1950–1968. Yliopistopaino, Helsinki.
- Äikiä, Armas (1946): Ajattelun ja teon mies. Kahden vallankumouksen myrskyssä ja vallankumouksen tyvennössä. Teoksessa Elli Stenberg, Ville Pessi & Kalle Puustinen (toim.), *Yrjö Sirola. Muistelmia suomalaisen demokratian esitaistelijasta*. Kansankulttuuri, Helsinki, 12–30.